

Nr 11.

Av herr **Spångberg m. fl.**, *angående åstadkommande vid val till landsting av en mera rättvis fördelning av mandaten mellan de olika partierna.*

I en av undertecknade väckt motion nr 10 ha vi anfört principiella skäl för åtgärder i syfte, att vid val till andra kammaren tillförsäkra de olika partierna mandat i förhållande till deras sammanlagda röstetal. Samma skäl gälla även vid landstingsval. Dessutom giver studiet av mandatfördelningen för senaste landstingsvalen belysande exempel på nödvändigheten av sådana ändringar. Vi anföra några exempel härpå: I Värmlands län avgåvos vid senaste landstingsvalet sammanlagt 68,529 röster. Medeltalet för var och en av landstingets 57 ledamöter utgöres således av 1,202 röster. Vid mandatfördelningen erhöilo socialdemokraterna 26 mandat, de frisinnade 13, högern 11, bondeförbundet 5, liberalerna 1 och kommunisterna 1. Den oriktiga fördelningen framträder här synnerligen tydligt, om man jämför antalet valmän i medeltal per representant inom de olika partierna. De frisinnade ha nämligen för varje representant endast 1,049, socialdemokraterna 1,123, högern 1,192, bondeförbundet 1,298, liberalerna 1,436, under det att kommunisterna ha 4,410 valmän. En proportionell fördelning av mandaten efter antalet avgivna röster skulle sannolikt ha givit kommunisterna 4 mandat i stället för 1.

Vid valet i Kopparbergs län avgåvos sammanlagt 60,141 röster. Medeltalet för landstingets 55 representanter utgöres av 1,091 röster. Här ha socialdemokraterna bakom varje representant 965, de frisinnade 929, högern 1,136, bondeförbundet 1,525, under det att kommunisterna ha 4,228. Efter en riktig fördelning av mandaten skulle kommunisterna även här ha haft 4 mandat i stället för 1.

I Stockholms län avgåvos sammanlagt 63,372 röster. Medeltalet för landstingets 56 representanter utgöres av 1,131. Bakom varje högerrepresentant stå endast 993 valmän, bakom socialdemokraternas 1,035, bakom de frisinnade 744, medan bondeförbundets representanter kosta 1,571 röster under det kommunisterna med 3,561 röster och liberalerna med 2,295 röster blevo utan representation. En proportionell fördelning av mandaten efter antalet avgivna röster skulle ha givit kommunisterna 3 mandat, som nu tillföllu andra partier.

Landstingsvalet i Norrbottens län samlade 34,970 röster, vilket utgör ett medeltal av 853 röster för var och en av landstingets 41 representanter. En

proportionell fördelning efter partiernas röstetal skulle ha givit högern 13 platser i stället för 16 och socialdemokraterna 10 i stället för 11, medan bondeförbundet hade erhållit 3 i stället för 2, de frisinnade 6 i stället för 5 och kommunisterna 9 i stället för 7. På grund av landstingens uppgift att välja ledamöter till första kammaren kan den oriktiga mandatfördelningen, som här givits exempel på, även komma att avspeglas i första kammarens sammansättning. Detta torde komma att ske vid exempelvis förstakammarvalet för Norrbotten och Västerbotten 1930. Enligt en proportionell fördelning av mandaten efter röstetalet vid landstingsvalet skulle kommunisterna i detta valområde vara berättigad till 1 representant i första kammaren, som dock på grund av den oriktiga sammansättningen av landstinget torde tillfalla annat parti.

En jämförelse mellan valresultatet och fördelningen av platserna i övriga landstingsområden giver ungefär samma resultat som framgår av ovan anförda exempel. Sammanlagt är högern överrepresenterad med 25 platser och socialdemokraterna med 11 under det att kommunisterna erhållit 22, de frisinnade 7, de liberala 6 och bondeförbundet 1 mandat mindre än deras rösttal hade berättigat dem till.

Ovanstående exempel, som synes giva landstingsvalen mera prägel av lotteri än resultat av verklig röstmätning, äro fullgoda skäl för en ändring av landstingsförordningen i syfte att inom landstingsområdet åstadkomma en proportionell fördelning av mandaten i förhållande till partiernas sammanlagda rösttal.

Med hänvisning till vad här anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i landstingsförordningen, att de olika partierna vid val till landstingen tillförsäkras mandat i proportionellt förhållande till deras inom hela landstingsområdet sammanlagda rösttal.

Vidare hemställes att vederbörande utskott måtte utarbeta de författningsändringar, som kunna föranledas av ett bifall till motionen.

Stockholm den 14 januari 1928.

Aug. Spångberg.

Viktor Herou.

Rob. Samuelsson.

J. P. Dahlén.